

Utkast till yttrande från Regionkommittén – EU:s strategi för området kring Adriatiska havet och Joniska havet (EUSAIR)

(2014/C 271/08)

Föredragande Gian Mario SPACCA (IT–ALDE), Regionpresident i Marche

Referensdokument COM(2014) 357 final

SWD(2014) 190 final

SWD(2014) 191 final

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Kommittén välkomnar Europeiska rådets slutsatser från toppmötet i december 2012, där kommissionen ombads att lägga fram en EU-strategi för området kring Adriatiska havet och Joniska havet (EUSAIR) före utgången av 2014. Regionkommittén efterlyste detta beslut i sitt initiativyttrande om *Samarbete i Medelhavsområdet genom adriatisk-joniska makroregionen*, som antogs den 11 oktober 2011 ⁽¹⁾.

2. Vi ställer oss bakom den definition av makroregionala strategier som godkänts av rådet. En sådan strategi är en integrerad ram för medlemsstater och tredjeländer i samma geografiska område, och den behandlar gemensamma utmaningar och erbjuder lösningar via ett förstärkt samarbete för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning ⁽²⁾.

EU-integration och den externa dimensionen

3. Vi välkomnar EUSAIR-förslaget, som kommer att omfatta fyra EU-länder (Kroatien, Grekland, Italien och Slovenien) och fyra länder utanför EU (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Montenegro och Serbien). Strategin kommer att i hög grad bidra till integrationen i EU för kandidatländerna och de potentiella kandidatländerna i området. En aspekt som omfattar EU-integration tillför denna makroregionala strategi ett relevant mervärde ⁽³⁾.

4. Kommittén framhåller betydelsen av försoning, säkerhet och stabilitet i området kring Adriatiska havet och Joniska havet genom samarbete med andra länder utanför EU, som i framtiden skulle kunna införlivas med denna makroregion. Vi vill även betona de lokala och regionala myndigheternas roll som mycket viktiga aktörer när det gäller att främja demokrati, decentralisering, ökat lokalt och regionalt självstyre och kapacitetsuppbyggnad.

5. Strategin för området kring Adriatiska havet och Joniska havet skulle kunna bli inledningen till mer integrerade åtgärder och en strategi som involverar hela Medelhavsområdet, vilket Europaparlamentet har framhållit ⁽⁴⁾.

6. Arlem (församlingen för lokala och regionala myndigheter i EU och Medelhavsområdet) efterlyser också en makroregional strategi för hela Medelhavsområdet som en följd av utvecklingen av tre integrerade makroregionala områden – västra Medelhavsområdet, det adriatisk-joniska området och östra Medelhavsområdet ⁽⁵⁾.

Flernivåstyre

7. ReK instämmer i rådets slutsatser (allmänna frågor) från oktober 2013 beträffande behovet av att se över makroregionernas styresformer och välkomnar kommissionens rapport av den 20 maj 2014 och kommissionens meddelande om EU:s strategi för området kring Adriatiska havet och Joniska havet av den 17 juni 2014. Vi delar också rådets åsikt i fråga om betydelsen av ansvar och medägarskap från de berörda ländernas sida, vilket förutsätter att de relevanta lokala och regionala aktörerna stärks, liksom ett tydligt och långsiktigt engagemang från intressenternas sida ⁽⁶⁾. Kommittén efterlyser också ett större deltagande från regionernas och Regionkommitténs sida i såväl samordningsfasen till stöd för kommissionen som i genomförandefasen. I detta sammanhang håller kommittén med om att handlingsplanen bör innehålla en styrstruktur som bygger på samordnare från behöriga ministerier för varje pelare, och betonar att samordnarna också kan komma från regionala regeringar.

⁽¹⁾ CdR 168/2011 fin.

⁽²⁾ COM(2013) 468 final.

⁽³⁾ COM(2013) 468 final.

⁽⁴⁾ Europaparlamentets resolution P7_TA(2012) 0269.

⁽⁵⁾ ReK:s Arlem-rapport 2013/02318.

⁽⁶⁾ COM(2013) 468 final.

8. Kommittén understryker behovet av ett smart, samordnat styre med fyra inbördes förbundna styresnivåer: ett starkt politiskt ledarskap med ett tydligt beslutsfattande i de deltagande länderna – underlättat av kommissionen med stöd av Regionkommittén – god samordning, enighet om det territoriella genomförandet och en hög grad av delat ansvar.
9. EUSAIR kräver ett kraftfullt politiskt ledarskap, och det adriatisk-joniska initiativet, inklusive de åtta berörda ländernas utrikesministrar, kan spela en viktig roll när det gäller samordningen. Å andra sidan behöver EUSAIR en plattform för flernivåstyre, och regionerna och de lokala myndigheterna kan bidra med den kompetens på hög nivå som behövs för ett effektivt genomförande av projekten i en integrerad makroregional strategi.
10. De lokala och regionala myndigheterna måste få en utökad roll när det gäller styrelseformerna och genomförandet av strategin.
11. Regionkommitténs adriatisk-joniska mellanregionala grupp inrättades den 30 januari 2013. Gruppen har till uppgift att stödja kommissionen vid utarbetandet av den adriatisk-joniska strategin före utgången av 2014 och att främja en gemensam identitet för det adriatisk-joniska området så att man uppmärksammar områdets fulla potential.
12. Europeiska rådets "mandat" till kommissionen är resultatet av de gemensamma ansträngningar som gjorts av länderna i området. Det bygger på flera initiativ, t.ex. det adriatisk-joniska initiativet, som lanserades genom Anconadeklarationen 2000, och andra adriatisk-joniska forum och nätverk, exempelvis Forumet för adriatiska och joniska städer, Forumet för adriatiska och joniska handelskammare, Uniadriation-nätverket för universitet och den adriatisk-joniska euroregionen.
13. De territoriella behoven kan tillgodoses genom ett tillvägagångssätt baserat på nedifrån och upp-principen samt flernivåstyre, i syfte att ta itu med de gemensamma problemen och utmaningarna i det adriatisk-joniska området genom lösningar som har ett brett stöd. Detta är nyckeln till framgång för denna EU-strategi.

Utmaningar och uppgifter i den adriatisk-joniska regionen

14. Kommittén instämmer i att den föreslagna strategins viktigaste mål är att främja en hållbar ekonomisk och social välfärd, samt tillväxt och skapande av arbetstillfällen i regionen i linje med målen i Europa 2020-strategin. Detta ska ske genom att förbättra områdets attraktionskraft, konkurrenskraft och förbindelser, samtidigt som man bevarar miljön och ekosystemen vid kusterna och i havet.
15. Vi är positiva till att kommissionen antagit "En maritim strategi för Adriatiska havet och Joniska havet" ⁽⁷⁾, som införlivats med EUSAIR.
16. Kommittén välkomnar omfattningen av och innehållet i EUSAIR:s fyra pelare, som är resultatet av ett omfattande samråd med aktörer i regionen, nämligen "Blå tillväxt", "Sammankoppla regionen", "Miljömässig kvalitet" och "Hållbar turism". Dessutom ingår två övergripande frågor, "Kapacitetsuppbyggnad och kommunikation" samt "Forskning, innovation och utveckling av små och medelstora företag".
17. ReK uppmanar kommissionen att som ett första steg mot kapacitetsuppbyggnad utarbeta en EUSAIR-grundstruktur för den makroekonomiska situationen och en konsekvensanalys för att underlätta genomförande av strategin, samt genomföra de fyra pelarna/prioriterade åtgärderna i praktiken i syfte att tydligare fastställa målen och mäta framstegen mot dem.
18. Vi efterlyser ett kraftigare fokus på territoriell och social sammanhållning och på de allvarliga problem som enskilda länder inte kan ta itu med på ett effektivt sätt, till exempel hälsovård, aktivt åldrande, skillnader när det gäller demografiska och ekonomiska villkor mellan och inom länderna i regionen, liksom problem relaterade till säkerhet/organiserad brottslighet/olaglig invandring, utlokalisering av företag och ungdomsarbetslöshet. Dessa frågor bör behandlas inom samtliga fyra pelare så att man uppnår en smart och hållbar tillväxt för alla i linje med Europa 2020-strategin och dess mål, samt för att öka konkurrenskraften och attraktionskraften i EUSAIR-regionen.
19. Vi föreslår att man utnyttjar erfarenheterna från strategierna för Donau- och Östersjöregionerna och anordnar ett årligt EUSAIR-forum för att främja den ekonomisk-sociala dialogen och ett brett deltagande i den adriatisk-joniska strategin genom ett aktivt engagemang från de sociala och ekonomiska aktörernas sida (fackföreningar, arbetsgivarorganisationer, icke-statliga organisationer, ungdomsförbund, civilsamhällesorganisationer, m.fl.).

⁽⁷⁾ COM(2012) 713 final.

Finansiering

20. Kommittén ställer sig positiv till att det tidsmässigt är möjligt att låta EUSAIR ingå i den nya generationen programplaneringsdokument för 2014–2020 beträffande EU:s struktur- och investeringsfonder och IPA-medel – partnerskapsavtalet, IPA-strategidokument, operativa program – samt i alla relevanta politikområden och program inom EU, exempelvis Horisont 2020, Cosme, osv.

21. Förordningen om gemensamma bestämmelser, förordningen om det europeiska territoriella samarbetet och förordningen om instrumentet för stöd inför anslutningen utgör reella möjligheter för EUSAIR, eftersom de kräver att alla europeiska struktur- och investeringsfonder och IPA-medel ska innefatta de makroregionala prioriteringarna.

22. ReK understryker behovet av att i större utsträckning involvera de regionala och lokala myndigheterna i kartläggningen av prioriterade projekt för området kring Adriatiska havet och Joniska havet. Kommittén välkomnar att riskhantering för naturkatastrofer inkluderats bland de övergripande principerna för de fyra pelarna i kommissionens meddelande om EUSAIR och efterlyser ett större fokus i den rullande handlingsplanen på övergripande teman såsom migration, rätten till hälsa och administrativ utbildning i en högskola för området kring Adriatiska havet och Joniska havet.

23. Vi efterlyser ett aktivt stöd från de europeiska och internationella finansinstituten, exempelvis EIB, EBRD, Världsbanken, med flera, i likhet med vad som var fallet med investeringsramen för västra Balkan.

24. ReK föreslår att man i samarbete med EIB och internationella finansinstitut inrättar en gemensam genomförandemekanism som skulle underlätta utarbetandet av projekt som uppfyller bankernas krav⁽⁸⁾.

25. Privat medfinansiering bör integreras med den tillgängliga finansieringen.

26. Kommittén noterar regeln om "tre nej" (ingen ny lagstiftning, inga nya förvaltningsorgan och ingen ytterligare finansiering) och framhåller regeln om "tre ja" som förespråkas i många forum: mer kompletterande finansiering, mer institutionell samordning och fler nya projekt.

27. Finansiellt stöd på EU-nivå till tekniskt bistånd i anslutning till makroregionala strategier har redan visat sig vara en viktig tillgång för Östersjöstrategin, och detta bör utvidgas till att omfatta den makroregionala strategin för området kring Adriatiska havet och Joniska havet. Det bör skapas en särskild budgetpost för tekniskt stöd till makroregionen i området kring Adriatiska havet och Joniska havet i enlighet med den budgetpost som skapades för makroregionerna i Östersjöområdet och Donauområdet med ett anslag på 2,5 miljoner euro vardera i åtagande- och betalningsbemyndiganden för 2014.

Kommunikation

28. Kommittén efterlyser ett kraftigare fokus på kommunikation som en övergripande fråga i syfte att öka det offentliga ansvaret för den makroregionala strategin och få till stånd en starkare styrning, vilket även underströks i "ReK:s adriatisk-joniska mellanregionala grupps bidrag till de berörda parterna" av den 13 december 2013 som var riktat till kommissionen.

29. ReK framhåller att kommunikation är ett verktyg för att öka det civila samhällets medvetenhet om vad strategin betyder för medborgarna och om dess mervärde när det gäller att stärka den adriatisk-joniska regionens identitet.

Kapacitetsuppbyggnad

30. Kapacitetsuppbyggnad är en relevant och övergripande fråga om man vill se till att EUSAIR blir framgångsrikt, eftersom den adriatisk-joniska regionen är ett vidsträckt område som omfattar såväl EU-länder som kandidatländer och potentiella kandidatländer med skilda förvaltningsstrukturer.

31. Såväl i EU-länder som i tredjeländer finns det ett behov av att förbättra kunskaperna och stärka kapaciteten för att finna smarta, hållbara och inkluderande lösningar på gemensamma problem på områden som personaladministration, internationella relationer, etc. En möjlig åtgärd vore att inrätta en adriatisk-jonisk förvaltningshögskola liknande Frankrikes *Ecole Nationale d'Administration*, där statstjänstemän från den adriatisk-joniska regionen skulle kunna utveckla den kompetens och de kunskaper som är nödvändiga för ett flernivåstyre, vilket skulle göra dem i stånd att genomföra innovativa processer inom den offentliga förvaltningen.

⁽⁸⁾ COM(2011) 381 final.

32. Kommittén anser att konstruktionen av ett varaktigt adriatisk-joniskt område för fredlig dialog och effektivt samarbete inte kan genomföras utan att man på ett konsekvent sätt involverar ungdomarna i de berörda regionerna. Vi uppmanar därför medlemsstaterna och Europeiska kommissionen att främja, underlätta och förbättra genomförandet av de befintliga rörlighetsprogrammen för ungdomar inom ramen för EUSAIR.

33. Brådskande politiska frågor som är relevanta för regionen, t.ex. migration, bör ses som en del av integrationen och en källa till sysselsättning som kan hjälpa det adriatisk-joniska området och Medelhavsområdet i sin helhet att ta itu med de stora utmaningarna.

34. Säkerheten är en annan mycket viktig fråga som enskilda länder inte kan hantera själva. Vi uppmanar därför kommissionen att inkludera särskilda åtgärder i samband med denna fråga i samtliga fyra pelare.

35. Kommittén välkomnar det gemensamma meddelandet från kommissionen och EU:s höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik *"For an open and secure global maritime domain: elements for a European Union maritime security strategy"*⁽⁹⁾, där det slås fast att Europas maritima intressen i grunden är kopplade till medborgarnas och lokalsamhällellas välbefinnande, välstånd och säkerhet.

36. Medborgarnas välbefinnande är avgörande för en harmonisk utveckling av regionen, och ReK understryker att hälso- och sjukvård och forskning bör samordnas för att säkerställa effektiviteten inom hälso- och sjukvårdssektorn.

Blå tillväxt

37. Kommittén betonar att "fiske och vattenbruk", "havsteknik" och "maritima tjänster/havstjänster" har stor relevans.

38. Vi välkomnar Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden⁽¹⁰⁾ och uppmanar kommissionen att ta hänsyn till detta direktiv i samband med planering av särskilda åtgärder i den adriatisk-joniska regionen.

39. Flernivåstyre under ledning av aktörer som är engagerade i marin och maritim tillväxt är en avgörande faktor för effektiv förvaltning av det adriatisk-joniska området med hjälp av gemensamma regler och protokoll för fiskeri och bevarande av fiskbestånden, samt standardiserade förvaltningssystem och -förfaranden.

40. Miljöinnovation har, tillsammans med en modernisering av fisket och vattenbruket, och (med nära anknytning till den andra pelaren) av transporter till sjöss och hamnarna samt infrastrukturen i deras upptagningsområde och havsklustren, en avgörande betydelse när det gäller att säkerställa ett rationellt utnyttjande av de marina resurserna och systemen. En gemensam märkning för spårbara fiskeriprodukter av hög kvalitet kan vara ett viktigt redskap för att främja regionen.

Sammankoppla regionen

41. Kommittén betonar betydelsen av frågor som berör "sjötransporter", "intermodalt upptagningsområde" och "energinät", och vi framhåller vikten av att förbättra den immateriella IKT-infrastrukturen. Det adriatisk-joniska molnet utgör en möjlighet att koppla samman befintliga plattformar i syfte att standardisera gemensamma processer och protokoll, samt främja effektiva intermodala frakt- och passagerartransporter, miljöskydd och sjösäkerhet.

42. Den adriatisk-joniska regionen behöver förbättra tillgängligheten mellan sydöstra Europa och resten av världen, bland annat Medelhavsområdet, genom en utvidgning av korridoren Östersjön–Adriatiska havet längs bergskedjan vid Adriatiska havet. De intermodala transportsystemen i området måste förstärkas i syfte att förbättra regionens ställning som en transportknutpunkt i ett internationellt nätverk.

Miljö kvalitet

43. Kommittén betonar betydelsen av frågor som berör "marin biologisk mångfald", "förorening av havet" och "gränsöverskridande livsmiljöer på land och biologisk mångfald".

⁽⁹⁾ JOIN(2014) 9 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2013) 133 final.

44. Den adriatisk-joniska regionen måste bevara livsmiljöer och ekosystem och bemöta de utmaningar som klimatförändringen innebär genom ett integrerat flernivåstyre, där samtliga aktörer deltar i en gemensam, integrerad process.

45. Medelhavet är ett halvslutet hav, vars vatten har den längsta omsättningstiden i världen. Detta känsliga ekosystem kräver följaktligen ett omfattande skydd och avancerade försöksprojekt.

46. Vi välkomnar "En EU-strategi för klimatanpassning" från april 2013 ⁽¹⁾, där man uppmanar utbyte av bästa praxis och framtagande av makroregionala handlingsplaner som exempel på globala åtgärder för bättre bedömning av risker och sårbarhet.

Hållbar turism

47. Kommittén framhåller att frågorna om ett "diversifierat utbud av turistprodukter och turisttjänster" och "hållbar förvaltning av turismen" är betydelsefulla, vilket framkom vid samrådet med intressenterna vid konferensen i Aten.

48. Regionens attraktionskraft utgörs huvudsakligen av turismen, som är en av de viktigaste tillväxtsektorerna och en fantastisk katalysator för utvecklingen av den maritima ekonomin och inlandsekonomin. En förutsättning för sektorns utveckling är flernivåstyre med deltagande av nationella, regionala och lokala myndigheter, samt alla territoriella aktörer, från handelskammare till universitet.

49. ReK framhåller att turismen – på grundval av de gemensamma naturrikedomarna och de kulturella och historiska skatterna, jordbruksprodukter av hög kvalitet, traditioner när det gäller att ta emot turister och ett attraktivt landskap, som ska förmedlas genom ett adriatiskt-joniskt varumärke – kan bli en viktig hävstång för hållbar tillväxt, sysselsättningsmöjligheter för ungdomar och social integration, eftersom "hälften av arbetstillfällena och mervärdet inom kustturismen finns i Medelhavsområdet" ⁽²⁾.

Slutsatser

50. Kommittén framhåller betydelsen av EU:s tredje makroregionala strategi, som bygger på erfarenheterna från de befintliga makroregionala strategierna, om man vill utveckla nya, innovativa och smarta samarbetsformer, liksom ett innovativt, experimentellt och erfarenhetsbaserat flernivåstyre, samtidigt som man söker efter samverkans effekter och utbyte av god praxis med andra EU-strategier.

51. Vi vill understryka EUSAIR:s relevans när det gäller att skapa ny dynamik för att hantera gemensamma problemställningar i regionen och främja ett hållbart ekonomiskt och socialt välstånd med särskilt fokus på att skapa tillväxt och sysselsättning i linje med Europa 2020-målen. Detta kan ske genom att förbättra den adriatiskt-joniska regionens attraktionskraft, konkurrenskraft och sammankoppling för att regionen därigenom ska bli en viktig knutpunkt.

52. Kommissionen uppmanas spela en central roll i en innovativ plattform för flernivåstyre för koordination och genomförande, där man fattar gemensamma beslut för att se till att aktörerna på europeisk, nationell, regional och lokal nivå har ett politiskt engagemang och tar ansvar i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Den privata sektorn och det civila samhället bör involveras för att säkerställa ett lämpligt och brett deltagande i strategin genom kommunikation som äger rum både uppifrån och ned och nedifrån och upp, redovisningsskyldighet och klara och tydliga resultat, exempelvis via en öppen dataportal, ett årligt forum för ekonomisk och social dialog om EUSAIR, osv.

53. Vi betonar att EU-integration är en grundläggande faktor för EUSAIR, som utgörs av fyra EU-länder och fyra tredjeländer, och vi vill framhålla faktorerna försoning, säkerhet, stabilitet och välstånd genom ett närmare samarbete, samt regionernas roll som de viktigaste aktörerna när det gäller att främja regionalt självstyre, kapacitetsuppbyggnad, decentralisering och demokrati.

Bryssel den 26 juni 2014

*Regionkommitténs
ordförande*

Michel LEBRUN

⁽¹⁾ COM(2013) 216 final.

⁽²⁾ COM(2014) 86 final.